

condendum novum Dei regnum. Suos Apostolos considerat ut ramos in se, non tantum ut discipulos et amicos, sed ut munios et cooperatores à electos et vocatos, ad condendum extēndendumque suum regnum. Connexxi quam ipsos infer et seipsam servare volebat, non tantum in amore et in amicitia consistere debet, sed in verâ mandatorum suorum executione, que fidem in sublimem suam naturam et dignitatem fundamentum habet. Quos expectat fructus ex ipsis non sunt tantum fides et virtus, ut ex ceteris omnibus Christianis, sed magna in propaganda christiana docimur argumentum; eosque ad id perficiendum divina gratia et assistentia promissione incitat.

Hic loquendum modus: *Itinerarium unusquisque sub vite sud* (5 Reg. 4, 25; Mich. 4, 4), ad gratissimas Orientalem pergulae portaverunt alludit, qua partim vitibus constabant. De vineaticis pergulis loquitur Norden, quasi in *Egyptiacis horis nomibus*, veteris quoque hiatus perfigura figura nominis datur in *Prenestinensi pavimento*, in *Itin. doctoris Shaw*. Ille loquendum modus in sensu auctoris referendum est ad tempora quietis et altac pacis.

In loco Isaiae, ad quem modò referebamus, mentio fit de labruscis, seu sylvestris uis; quod explicatio explicatione requirit: *Et expectavit ut faceret uas, et fecit labruscas*, ls. 5, 2. Eadē imagine uitur Jeremias ad eundem finem in elegantiissimā partē huius Isaiae parabolae paraphrasi: *juxta suum effusum et queribundum modum: Ego autem plantavi te vineam (soror) electam, omne semen verum, quomodo ergo conversa es mihi in prauum, vinea aliena?* cap. 2, 1. His labruscis, seu venenosis granis, intelligere debenus non tantum inuitiles, nullius momenti uas, quales sunt labruscae, sed uas harum offensivas, noxiæ, venenosas. Consideratis allegoria vi et intento, bonis uiris opponi debent fructus noxiæ et perniciose nature, ut, in ejus applicatione, iudicio opponitur tyrannus, et iustitia oppressio. *Gephen, seu vitis*, communè nomen est aut genus, plures in se species involvens; Moyses autem ut verum uitem, seu ex qua fit vineum, ab aliis distinguenter, vocal eam *gephen hayagin*, id est, vitem uini, Num. 6, 4. Quedam è ceteris speciebus nature venenosæ erant, ut patet ex historiâ relata inter Elisei miracula: ... *Invenitque quasi ritem sylvestrem, et collegi ex ea colycynthidas agri, et impluerit pallium suum, et reversus concidit in ollam pulmentum: nesciebat enim quid esset. Infudenter ergo sociis ut comedenter; ciuibus quoq; gustastim de coctione clamaverunt, dientes: Mors in olla, vir Dei; et non poterunt comedere. At ille, atfer, inquit, farinam. Cumque tulisset, misit in ollam, et ait: Infunde turbu, ut comedant. Et non fuit amplius quidquam amaritudinis in olla.* 4 Reg. 4, 39-41.

Ex istis venenosis uvae speciebus has Moyses ener-
gicas et altè potentes sumpsit imagines, quibus futu-
ram prædicti Israelitarum corruptionem et extremam
degenerationem, in allegoria qua re et imaginibus,
Isaiæ allegoria similitudine est. Deut. 32, 32-33: *De-
vinet Sodomorum, vinea eorum, et de suburbiorum Go-
morrah: uva eorum, uva felis, et botrys amarissima. Fe-*

dracorum vinum eorum, et venenum aspidum insanabile.

Pronus sum ad credendum, ait Hasselquist, propheta tam hic, Is. 5, 2, intendere solanum incanum : quippe quid in *Egypto*, Palestina et Oriente vulgare est, optimè ei concordat arabicus nomen. Arabes illic vocant *aneb dib*, id est, *lupi urez*. Nullam viti magis oppositam plantam inventire poterat proposita ; nescitur enim multum in vinitis, eisque maximè noxia est, quapropter illam eradicant : illa quoque arbustivo subiuste. (1) viti similis est.

Sequens scripturalis notitia de vinea cultura, de vindiem et de vīnis et palestine, quae hanc dubię letori grata erit, sumitur ex *Investigatore*.

Vineta sua communissime plantabant Iudei in australi collum at montium laterē, locus vero lapidī usque expurgatus aut erat, spinarimque sepe aut vallo circumdat, Is. 5, 1-6; Ps. 80, et Matth. 21, 35. Bonum vineum mille vitibus constabat, milleque argenteos, aut siclos argenti reddebat, Is. 7, 25. Duci necessarii erant ad solvendum vinitores, Cant. 8, 11, 12. Ibi custodes et vinitores fodendo, plantando, putando, vites adminiculando, uvas colligendo, vinumque conficiendo laborabant. Laboriosum valde opus, vitię sapere reputatum, 4 Reg. 25, 12; Cant. 1, 6; Is. 41, 5. Vites cum teneris uis suaveam mature, verno tempore, odorem fundebant.

Vindemia frumenti messum et tritum sequebatur, Lev. 26, 5, Amos 9, 15, circa iunio fuligine mensum, quando uarum racemis fuligine ope colligebantur, et in cartulis positi (Jer. 6, 9), delati, et in vinarium laicum, seu torculari conjecti, ibique priuò ab hominibus, ut probabile, calceti, deinde premebantur; Apoc. 14, 18, 20. Id tanquam magni operis et potentissimi signum traditur, quod figuratum torculari uelut solus; et de gentibus non erat vir cum eo. Is. 65, 13; Apoc. 19, 15. Vindemias tempus erat ingentis gaudii. Ex pressum uarum succo vinum et acetum conficebantur.

Vina Chanana, cùm caput tentarent, in usu vulgaris aqua misceruntur, ut apud Italos, aliquando etiam incenso, myrra, calamo et aliis aromaticis perfumeantur, Prov. 9, 2, 5; Cant. 8, 2; necnon et aliquando malognatior, aut ex eorum vino, ut ea nos grossula acinorum succo cum saccharo fermentato, miscimus (2). Optimum est vinum, cùm vetus est, et facilius, crassissimum in uno fundo delapsis, Is. 25, 6. Seu vinum est, quod uis prorsus matris conficitur, Is. 49, 26. Dute aceti species Israelitae erant: unum erat de lete viennum, quo in communem potum in missoriis campis uterantur, Ruth, 2, 14, ut nunc quoque Hispani Italiique: probabile quoque est hujus vieniginii millia metretas a Salomone danda fuisse Hirano, servis eius, operariis qui ligna in Libano cedebant;

(4) *Itin.*, pag. 289,

(2) *Notitia variarum vini specierum de quibus in scriptura agitur*, videri potest in Harmer, vol. 3, pp. 283-290, doctoris A. Clarke editione; — vel in Calmetti Biblica Encyclopediâ art. *Vinum*.

PARS II. BOTANICA.

erat, indeque invui Salomon : *Sicut acetum dentibus,*
et fumus fuscis, sic piger (offendit et vexat) *hi qui mis-*
serunt eum. Prov. 10, 26; et *sicut aceto superfuso ni-*
trum vi sua nudatur, ita qui cantat carmina cordi afflu-
tio nihil aliud proficit quam dolorem ejus ingravat,
cap. 25, 20. *Palebant pauperes derelictas uvas,*
spicas et alia derelicta colligere. Lev. 19, 10; Deut.
24, 21; Is. 5, 14; 17, 6; 24, 15; Mich. 7, 1; disci-
mus spicilegum uarum Ephraim melius esse
vindemis Abiezer, Jud. 8, 2.

Uva quoque sicabantur, siebantque uva passae. Inter ea qua Abigail Davidi obtulit, centum erant ligaturae uva passae, 1 Reg. 22, 18; et cum Siba Davidem adiit, idem numerus inter oblatas ejus erat, 2 Reg. 16, 4; 1 Reg. 50, 12; 1 Paral. 12, 40.

SECTIO SECUNDA.

ROMATICÆ ARBORES.

CEDRUS.
*Cedro coronatis montibus coeva (cedrus) gigantea
Sua brachia latè expandit.* (Mason.)

Ita fuit olim in celebrissimo monte Libano; sed cedrorum sylva, quæ totissimam sacræ scriptoribus supeditat similitudines, nunc fere omnino evanuit. Pauca quedam remaneant arbores, quasi ad revocandum nobis memoriam veteris sue glorie, Isa. 60, t3, docendumque nos omnium rerum sublunarium inconstantiam;

ut palma floret: sicut cedrus Libani multiplicabitur. Ps. 91, 14. Confringere cedros, ingentesque moles, in quibus stant, commovere, figure sunt, quibus utitur David ad exprimentem terribilem majestatem et in finitimum Jehovah poterat: Vox Domini in virtute. Vox Domini confringens cedros; et confringet Dominus cedros Libani; et subtiliter faciet tangam vitulum Libanum, et Sarion tanquam pulvinum unicorne, Ps. 28, 4. Haec divisa majestatis et potentie descriptio reverenda sublimitatis characterem habet, cui fortè sequum non est, etiam in inspiratis paginis. Uno tan-

Antiquas has sylvarum habitatrices, que ex eis sunt quorum visendorum studio mouentur viatores, sicut describit Bureckhardt: Solo aspero stant, parvumque nemus efficiunt. Antiquissimorum et aspectu palcheriminarum undein vel duodecim numeravit; viginis quinque amplissimum; media amplitudinis circiter quinquaginta, trecentas et amplius inferiores et iuniores. In eo distinguuntur antiquissimum, quod frondes et parvos ramos in capite tantum habent, et ex una basi in quatuor, quinque aut etiam septem truncos assurgent. Ceterarum frondes et ramii demissiores erant, sed nullam vidi, cujus frondes terram attingerent, ut que stant in horis. Knew. Antiquissimorum sedetorum trunci operiuntur nominibus viatorum et aliorum qui eas invenerunt: unum vidi, cui appositus erat annus decimi septimi seculi. Antiquissimorum trunci omnino mortui videntur; lignumque cinereo (1) colore est.

Cedrus est vasta et augusta arbor, altitudinem triginta aut quadraginta yards attingens, quedamque in ambitu triginta quinque inter et quadragesta pedes habent. Pollicerrimo est, semper viridis; frondes habent rosmarinii feri similes, gummique genus distillata, cui varie attribute sunt qualitates. Folia ejus, iuxta Le Bruyn, alta peunt, fructus vero deorsum pendat, pinearum modo crescunt, sed longiores sunt, duriores, solidiores, et a truncu difficulte separantur. Semen habent cunnessum simile.

animalia, sacrificium propitiatorium; omnia ista insufficientia forent ad expiandum hominum peccata, et nihil repudientur in oculis supremi Iudicis, ad manum etiam tantum expandiam transgressionem. Justa sanctaque Dei lex, nobilissimum altare, pretiosissimum sacrificium et odorem suavissimum requirit, obediens nempe et mortem persone divine, ad delendam nostram peccata, et semperius ejus intercessione incensum, ut suscipi et Patre misericordiarum, et in eternae quietis mansione admitti mereamur (1).

(1) *Itin. in Syriam, etc.*, p. 19-20.

(1) *Illustr.*, vol. 1, p. 139-141.

BALSAMUM.

Balsamum, etsi Judeæ non nativum, summa perfectione celebatur in hortis propè Jericho, juxta flumen Jordanis. Lourens de valle Jericho, ait Josephus (1): Nunc hic est fertilissima Judeæ regio, quæ ingentem fert palmarum copiam, et insuper balsamum cujus serculos lapidibus acutis incident, quibus ex incisioribus succum colligunt, qui, ut lacrymæ, deorsum destillat. Tanti erat momenti quod istis arboribus producebatur balsamum, ut notetur ab omnibus scriptoribus qui de Judeæ tractavere. Arbor illa, inquit Plinius, que *Juris*, seu valli Jericho peculiaris erat, viti magis quam myro simili erat. Unam quisque ex his arboreis Romanæ, ut visu rarissimum, detulere Vespasianus et Titus, casque in suo triumpho ferre superbaverunt Pompeii. Cum esset in *Juria* Alexander Magnus, non amplius quam unum balsamucochlearium in unâ astiva die colligi poterat, et in anno secundissimo, magnum regis septum arborum istarum sex tantum gallons; minus verò septum unum tantum gallon reddebat. Adeò igitur charum erat balsamum, ut pro duplici argenti pondere veniret. Sed, cùm multum requireret, mox sequebatur adulteratio, spuriæ species in communem usum tradebatur minori pretio. Totius opulentia nationalis fontem balsamum facit Justinus; nam, de hac regione parte loquens, ait: Judeæ gentis opulentia ex opobalsamino oritur, quod in ipsis tantum regionibus inventur; valvis est enim horti simillima; continuo collibus circumcineta, et, ut ita dicam, vallo inclusa. Vallis bis centum milia acrerum spatium confinet, vocaturum Jericho. Hic in valle nemus est tam fructuum copia quam suâ amoenitate mirabile; palmis enim et opobalsamis permixtum est. Opobalsamum relationem dicit ad abiectum, sed minus altum est, plantatumque et cultum more vinearum, certoque anni tempore balsamum destillat. Insper, loci quoque tenebras non minus sunt mirabilis quam ejus focunditas. Nam, etsi usquam in orbe astu majori sol non luceat, ibi tamen naturaliter moderata perpetua regnat aeris (2) obscuritas. In estimatione redditus quem percipiebat Cleopatra ex regione circa Jericho, quæ sibi a Antonio donata fuerat, et quam ab ipsa postea conduxit Herodes, dicitur: Regio ista hoc fert balsamum quod ex aromatibus pretiosissimum est, nec alibi inventur. A Joseph. Ant. Jud. lib. 15, cap. 4, sect. 2. In loco Scriptura ubi narratur reginam Sab. Salomonem adisse exstudo virum sapientiæ sui adeò celebrem videlicet, dicitur, eam ipsi donec obuiasset viginti auti talenta, immensaque aromatum et genarum copiam, traditumque est, addi Judeæ historicus (Josephus) « balsami radicum, quod nostra fert adhuc regio, mulieris istius dono deberi. » Balsamum hoc in Scripturæ occurrit sub nomine *balsami Galadæ*, Jer. 8, 22; 46, 11; 51, 8. Postquam Palestina in Ro-

(1) *De Bello Judaico*, lib. 1, cap. 7, sect. 6.
(2) *Justin. Hist.* lib. 36.

manorum dictione venit, balsamum omnino perit; non illum nunc inventire est (1).

De balsamo sequens notitia ex D. Bruce à doctore Harris extracta est: Balsamum arbiscula semper viridis est, vel arbor quæ quatuordecim circiter pedibus alta fit; sponte sua, absque cultura, in nativâ suâ regione, Azab, et juxta totum litus usque ad Babel-Mandæ crescit. Trunci diametros octo vel decem circiter uncilarum est; lignum leue et apertum, gummosum; exterius subrubore colore, poliri nequit; piano cortice junioris cerasi simili, indutum est Cacumine depresso est balsamum, in modum arborum quoq[ue] nivis turbinibus et aeri maris obnoxie sunt, unde eis retorta forma accedit. Florum penuria conspicuum est. Flores acaciae similitudinem referrunt; parvi et albi sunt; hoc tantum adest discriminis, quod triæ flores tribus capillamentis vel ramuscillis inherant, ubi unum tantum habet acacia. Duo ex istis floribus decidunt, unumque fructum relinquunt; utrosque praesentis anni ramuscilli ferunt, qui subrubore colore et veteri ligno duriores sunt. Floribus succedit flavum, suaveque olenis semen subrubre nigri pulposum quoq[ue] inclusum, subflavumque, mellis instar, liquorem continet. Amarior est et lingue subacida; ejusdem formæ et amplitudinis ac terebinthus, densa in medio, et in extremis partibus aculeata.

Tria balsami genera ex hac arbore exprimentur: primum dicebatur *opobalsamum*, maxime preti astimabatur: secundum, vel incisionis ope, ex arbore trunco, aut ramis fluebat aestivo tempore. Secundum dicebatur *carpobalsamum*, quod maturos fructus premando conficiant. Tertiū, et quod omnium minimi fiebat, ex decoculis et toruosis conficiatur, *hylobalsamum* erat.

Quanti astigmatum fuerit aromatum hoc genus in Oriente, in ipsis etiam prioribus avis, appareat. Ismaelites, seu Arabæ vectores, mercatoresque, qui de Arabiæ meribus in Ægypto negotiantur, secum balsamum, quasi unam oneris sui partem afferant. Gen. 37, 25; 43, 11.

Strabo solus ex veteribus verum nobis dedit notitiam nativi ejus arboris loci. In hac felicissimâ Sabaeorum terra, sit illæ, inventur incensum, myrra et cinnamonomum; et in littore quoq[ue] juxta Saham jacet, balsamum quoque. Inter myrras, infra Azab, seces totum litus, nativus est ejus locus. Nulla nobis ratio dubitandi quod maturè in Arabiæ transplantum fuerit, id est, in australiæ Arabiae. Felicis pars

(1) Itineraria in Palestina, pp. 299-300. Ex Borehardi tamen discimus balsamum num adhuc partito coll in hortis prope lacum Theriadis, ubi, sicut ipsi traditum est, prospere procedit. Descriptum sibi fuit quasi humili arborecula, cuius folia vitis similia sunt, fructus tribus fore uncis longus est, in cucumeris formâ, et ex viridi fulvis fibi, ubi maturus est. Mense Junio colligunt; tunc oleo superfundunt, eoque in statu soli solidificuntur; post haec succus quo balsamum conficitur, ex ipso exprimitur. Itin. in Syria, pp. 323, 324.

tem, que Azab immediatè oppicitur, ubi nativum est. Alta Arabicæ regio frigidior erat quam ut illud recipere, quippe montuosa tota est, et aqua ibi congelatur.

Non obstante positiva Josephi declaratione, quod regina Sabæ arborum hanc Judeæ deberet, id conferre tamen negimus, ut observat Bruce, cum eo quod in Scripturâ exprimitur, cùm modè vidimus Galadæ, in Judeæ, locum esse quo nascentur balsamum et mercatoribus vendebatur, 1750 et amplius annos ante Christum, seu 1000 ante reginam Sabæ; ita ut in versiculi lectione nihil planius esse potest quam balsamum in Judeæ transplantatum fuisse, floruisse, remque commercii factam in Galadæ, diu ante tempus de quo loquitur (1): (Viderunt) *Ismaelites viatores venire de Galadæ et camelos eorum portantes aromata, et balsamum (Vulgata resinam) et stacæ in Ægyptum*. Gen. 37, 25. Etenim, haud dubiè, addit ille, aromata, aut piper Ismaelite embant in ore maris Rubri, ubi Indorum proventum emporium erat, lucique myrrham afferre debuerunt, quippe melior nec inveniebatur, nec usquam inventur quam in Sabâ aut Azab, ad Orientalem promontoriu Gardeshi pertinet, ubi portus erant pro India, et unde in totum orbem diffundiebatur (2).

Nihil magis nobis inextricabile videtur quam verba sponse in Cant. 5, 5, quæ è lecto surgens, *aut manus suas stillare myrrham (balsamum) et digitos suos suare olenent myrrham, in manibus serre*. Sed D. Taylor putat descriptionem unius balsami speciei, et usus ad quem fokus ejus adhibentur, a Forskal datam, multum nos juvare posse in intelligenda allusione. *Amnis, Rataf, kafal validè simili*, ab Arabibus dicitur pluviarum mense turgescere, et opportuno tempore rubrum et suave olenent pulvrem effundere, quo lujs regionis, Abu-Arisch, mulieres, ubi copiosissimè abundat, caput suum superfundunt, vel semetipsas ablunt. El-caja fructus, qui in Yemeni montibus inventur, coquus flores citri similes sunt, his liquidis odoribus immiscetur, quibus Arabæ mulieres caput suum ablunt. Excerpta haec, inquit D. Taylor, nostras de textu explicando conjecturas adjuvare possunt. Consideremus scilicet, vocem, que virtutem suarè olenis significare sponte fluens, desilians, vel præliberis veniens, ut chimista loqueretur. At, cùm illam ad succum vel liquorem restringere nihil nos cogat, illam pro hoc rubro et suave olenent pulvere suare possumus, quem sponte effundit arbor illa. Insper, cùm Abu-Arisch mulieres hoc mero pulvere uti nequeant ad se ablundas, sed illum aqua, vel lique, vel alicuius generis liquidis odoribus permisce necesse sit, admittere sat est, nostro sensu,

(1) Quidam observationes Bruce, in mentem revocare debemus. Bochartum probandum suscepisse, in Gen. 37, 25, et 43, 11, vocem *terzi* significare solimodò resinan aut terebinthum; contenditque balsamum ignotum fuisse in Judeæ ante Salomonis ævum. Jeros. lib. 14, cap. 11. Vide quoque versionem Samar., Munsterum, Pagninum, Arcam Montanum, Malvern., Junium, Ursinum et Ainsworth. — Harris.

(2) Itin., vol. 5, p. 49-25.

sponsam liquido odore, quem balsamum vocat, sese recentissimè, id est, antequam cubitum iret, perfudisse, ut percipiamus rem istam, quo nos tantoperè implicat, quia nostris moribus non consonat, Orientalium moribus perfectè congruere, nec illo modo extraordinarioram in Arabiâ habendam. Etsi sponsa caput solùm liquido hoc odore perfuderit, aliquid ex eo tamen manibus remanere poterat; sed si, quod nihil impedit, et manus et brachia inunxerit, inde profectò naturâ evenire potuit, ut quæ à somniando sibi agere videbatur, manus digitosque aliquip ex hoc liquido odore ubiqui et in quodcumque tangebant effundere supposserit. Mulieres in Arabiâ pluribus uti fragrantum liquidorumque odorum speciebus; hujus moris sat multa à Forskal exempla afferuntur (1).

CUPRESSUS.

Frondes tuæ semper virescent; diu immutantur
Ceteræ arboreæ, temporaque tibi ordine superfluent,
Tu quod eras, nunc adhuc es. Et qui tibi non
Suav pictores, vel pector, cum ex te luctus emblemæ
Sumunt: recti pietatis similitudinem roros.

Arbus ista occurrit tantum in Is. 44, 14 (2) et inter criticos non convenit utrum vox Hebr. *terz* verè expressum indicet. Aquila, Theodotion, Septuaginta (Ald. et Complut.), et Celsius pro ilice seu sylvestri queru stant; Loceth verò et Parkhurst pinum intendi censem. Sed cùm cupressum lignum ad finem in textu expressum magis sit idoneum quam alia que in eius locum proponuntur, climus ob diuturnam suam durationem, à veteribus in fabricam idolorum vulgo usurparetur, nihil melius agere possumus quam interpretum nostrorum sententiam adoptare.

Cupressus arbor est magna proceritatis, quia difficilimè colitur. Fructus ejus edii nequit, amare sunt frondes, et, juxta Plinium, odor et umbraculum ejus pernoxia sunt. Inde arborum funebrem eam Romani habebant, illamque in funeribus et luctuosis ceremoniis adhibebant. Lignum ex semper viride, gravissimum, odore aromatico; rubiginis obnoxium non est, nec à tenebris exedi potest. Distinguunt in masculam et feminam: masculæ rami horizontaliter deprimitur, femineæ verò altum petunt. Fructus rotundus est, olivo colore, nucis amplitudine; in locis separatis nascitur, parvulaque angularia semina continet. Communis est cupressus in Coos, Cyrene, Rhodo et Cypro insulis, et etiam in montibus Libani (3).

Bochartus, Fuller et ali scriptores contendunt ligna lavigata, quibus area confecta fuit, Gen. 6, 14, cupressum fuisse; Avenarius, Munsterus, Taylor et ali quidam critici pinum putant apificissimum ad praestanda ligna voce Hebraicæ designata; relatio ejus *gophri* (tevigatum), significante *cupphar*, *bitumen*, etc., nec ullâ arbore picem, resinam, terebinthum et alia concepiente igni apta abundantius quam pinus producere.

(1) *Script. illustrata*, ordinatio p. 25.

(2) In Vulgata de espresso non agitur hoc loco Isaæ; sed in aliis duabus locis, quæ sunt Eccl. 24, 17; 30, 11.

(3) Calmeti *Biblia encyc.*, in voce.

cente (1). Ceterum, ait Parkhurstus, *gopher* generum nonem forsan esse potest omnium arborum, que resinam et succos igni concipiendo aptos, ut cedrus, cypressus, abies et pinus, etc., proferunt.

(1) *ibidem*.

LIGNOSA ALOE.

Aloe arbor India nativa est, et ab octo ad decem pedes assurgit; magnus in cacumine foliorum racemos habet, que crassa et dentata, in iuva lata, sed iusta acumen contractaria sunt; quatuor circiter pedibus longa sunt. Flos ruber est, flavo colore intermixto, duplex in modum ocelli, hoc ex flore procedit fructus, rotundus ut major cicer, albus et ruber. Sed alia est arboris species dicta *Syriana aloe*, alter *asphalathus*, que pars est arboscum, spinis aspera: ejus ligno, cortice detracto, unguentari intutur ad densandas unguenta sua, que alter nimis exilia liquidaque furent. Illud suavissime olere nonat Cassiodorus, quoque aeo ante alicui, incensio loco, comburi. Probabile est hanc esse arboscum Hebraica voce *ahalin* designatum, que ligno suave olenti applicatur, Prov. 7, 17; Ps. 44, 9; Cant. 4, 14, quod non est *agalloch* seu ligum aloe.

(1) *ibidem*.(2) *ibidem*.

Rosa.
Sed nunc expanditur nemus; nunc *Rosa*, *hortorum regina*, Inter humiliores floridorum sursum subectorum illecebros, In omnibus campis roseum suum splendorem devolvit.

Ex quadam libri Ecclesiastici loco discimus rosam delicita fuisse apud Iudeacum populum, ut adhuc est in Orientalibus gentibus; et insuper can nobilem fuisse arborum: *Quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi plantatio rose in Jericho*, cap. 24, 18. Inde patet arboscum, que nunc rosa Jericho dicitur, vegetale esse validè diverse speciei. In campo Terebinthino, ait Thevenot, rosa sunt Jericho, sed non habent qualitatates que eis à pluribus attribuuntur; debiscunt enim quin in aqua ponantur, omniq[ue] tempore florent et omni hora; quod sententia contradicit et corum qui dicunt eas non flovere, nisi in nocte natalis Domini, et aliorum, qui in omnibus heatis Virginis festis diebus eas florere volunt; additis multis aliis insulsis istiusmodi commentis. Aliquot ex his rosas quoque in deserto monte Sinai inventi (2). Medicis scriptor, quem citat Harmerus, rosam Jericho, parvula omnino esse arboscum at, quatuor circiter digitis altam, lignosam, ramis plenam, parvi globuli similitudinem referentem et cinereo colore, parvulus similis foliis et floribus (2). Sequens locus, qui ex celebrissimo viatore exceptus est, qui rosam Persia describit, satis forsan probablem affterat accuratamque ideam celeberrimorum Saron et Jericho rosarum, antequam fertilissima haec regiones desolatione devastate fuerint.

Ubi primum intravi hunc fatidicarum regni celeberrimum nemus, subierunt mibi oculis duas rose arboscum non minus quam quatuordecim pedibus alte, milibus floribus in omni expansionis gradu

(1) Script. illustr., expos. index, p. 10.
(2) Pars 1st, lib. 2, cap. 44.

(3) Observat., vol. 5, obs. 5.

omnuste, tamque vivido colore et exquisitis odoribus, ut exquisitissimi suavitibus tota atmosphera perfundetur: ita sanè censeo nusquam in orbe terrarum tam perfectam inveniri rosam quam in Persia; nusquam ita colli et ab incolis pretio teneri. Horti corum et areæ his arbosculis implentur; vasa collecti carum racemis referunt, exornant conclavia, omniaque balnea plenè expensis floribus sparguntur, qui è stipitibus semper onusti absiduntur. Ita humillimus quisque paucos cupreos nummos pro paucis *kalioun* subtilibus solvit, duplaci auctor fit, cum in eo perfusum sentit charissime hujus native arboscula oculum. Atvero, in hoc gratissimo Negauistan horto visus et odoratus soli non sunt roses, praesentia deletati; auris quoque demulcentur agrestibus et pulcherrimi immunita lusciniarum multitudinis modulibus, quarum cantibus melos et lentitatem addere videtur gratissimum carum florum expansio: siisque confirmatur et verum probatur hoc ornum poetæ effatum: *Ubi transiere nemorum delicia, queri lusciniæ canus jam non seemam vivificant* (1).

Ecquum erat, ait Paxton, adeò gratissimam religioni consecrare arboscum. Eam igitur elegit Salomon ad representandas incomparabilem divini sui Redemptoris excellentiam: *Ego sum Rosa Saron* (2), Cant. 2, 1. Et propheta Isaías, ut lovent nobis daret ideam mirabilis mutationis quam effecti Evangelium in mundi statu, post ascensionem Christi, ait: *Lexitur deserta et florabit, quasi rosa pulcherrima florabit* (3), cap. 35, 1.

SECTIO TERTIA.

LIGNOSÆ ARBORES.

QUERCUS.

Rex sylvarum, benè tibi nomen adest!
Cum majestate firmis, sublimiter altus!
Risu contenuti ventum, fluctus, flammam;
Ubi etiam marcescet, superbè desolatus sita!

Adeò nota est quercus vel particularis descriptio necessaria non sit: sed cim interpretes nostri eam cum terebintho confusione existimant preincipia in hujus arboris charactere lineamenta prosequentur. Mariti (4) terebinthum ait esse semper viride, medocris amplitudine, sed cacaenum et ramos, pro stipe amplio habentem; folia oliva similitudinem referunt, sed viridi sunt colore, rubro et purpura intermixti, virgule quibus folia feruntur, in simplex semper folium desinunt. Flores vita floribus similes sunt, et in racemos eodem modo coaseruntur, purpureaque. Fructus juniperi seminis amplitudinem habent, in ramis pendunt, et quisque semen numer, acine crassitudine par, continet; subrubra sunt purpuræ et insigne succos. Alius etiam fructus, seu potius

(1) Sir R. K. Porter, *Ilin. in Georgiam et Persian*, vol. 1, p. 337.

(2) Vulgata habet: *Ego flos campi, et lumen convalium*.

(3) Vulgata vero: *Florebis quasi litum.*

(4) *Ilin.*, vol. 2, p. 214.

tumor, in hac arboe occurrit inter folia diffusus, nucleus castaneæ volumine similis, purpureo colore, viridi et albo variegatus. Hunc muscae morsa produci dicunt Cyprii; ubi aperientur isti tumores, vermis scatere videntur; lignum durum est et fibrosum, resinaque vel gummi è truncu fluit. Arbor haec abundant proprie Jerusalem et in Cypro.

Terebinthum sub quâ cum Angelis Abraham conversatus est (Gen. 18, 1) celeberrima est apud veteres. Dicit Josephus (1), sex studiis ab Hebron, ostendit latissimum terebinthum quoniam incolae tam esse antiquam quā mundus ipsa putant. Certos nos facit Eusebius, suo ævo, Abrahā terebinthum adhuc esse conspicuum et magnâ cultam veneratione, cùm à Christianis, tám à gentibus, tan in honorem Abrahā, quām celestium hospitum quibuscum ibi conversabatur. S. Hieronimus duobus militariis ab Hebron arborē istam fuisse dicit; eam verò quindecim studiis ab hac civitate collat Sozomenus. Ista opinionum varietas dubium movet utrum de eadem arboe terebinthum subter quam infudit Jacob deos, quos sui à Mesopotamia attulerant (Gen. 35, 4), post urbem Sichem erat, et idè longe distans ab eis in quâ Abrahā manebat propè Hebron: fure tamen absurdissime simul confuse. Censitum est subter eandem terebinthum fodus Domini à Ioseph renovatum fuisse, et Achimelach, filius Gedœonis, regem à Sichimitis proclamatum (2).

Prophæta Nephthali benedicito, Gen. 49, 21, sic redditur à doctore Geddes et ab aliis criticiis: *Nephthali expensa est terebinthus pulcherinos ramos emittens*.

Jam de religiosa veneratione quâ pagane antiquorum temporum gentes quasdam arborum species prosequentur, mentionem fecimus; inter has quercus prominentem locum habuit: *Confundentia à quercubus quas plantavit*, ait Isaías ad idololatras Israelitas, cap. 1, 29. In Græcia, aeo remotissimo, nobis occurrit famosissimum Jovis oraculum apud Dodoneas quercus. Apud Grecos Romanoque nō adest sacra Jovi quercus, etiam in proverbia assumpta. In Gallia et Britanniâ præcipuum religiosum cultum eidem arbori ejusque visco tributum fuisse, præsidibus Druidis, id est, quercis prophetis vel sacerdotibus. Pauci sunt quos fugiat viscum verè extraordinarium esse arboscum quis in terra nunquam colitur, sed semper aliis arborebus inheret, ut quercu, malo, etc. Druidæ, inquit Plinius (3), nihil magis sacram habent quam viscum et arborē, quæ nascitur, dummodo quercus sit. Quercum nemora proprio sibi modo eligunt, nec ullum sacram ritum perficiunt absque arborum istarum frondibus, ita ut supponit eos hæc ratione ex Græca etymologiâ dictos fuisse *Druidas*. Ubincunque viscum quercu inheret, illud è eculo missum putant, signum est Deum hanc arborē elegisse. Barissimum quidem inventur, sed ubi detectum fuit, magnis cere-

(1) *De Bello*, lib. 4, cap. 7.

(2) Calmetus, *Biblia encyc.*, art. *Terebinth*.

(3) *Hist. nat.*, lib. 17, cap. 44. — Vide etiam *Hist. univers.*, vol. 18, p. 545, 546, 548; et vol. 19, 24, 77.

monis illud prosecuntur. Nomine vocant, quod in lingua suâ omnium malorum curatorem significat. Ritè igitur preparatis subter arborē festis suis et sacrificiis, duos albos tauros adducunt, quorum cornua primâ vice tunc ligantur. Sacerdos, alba stola induitus, ignem accendit, aurea calicula succidit viscum, quod in albo sago aut linteo recipitur. Tunc victimas immolant, Deum precantes, ut proprio suo dono benedicat pro his quibus illud concessit.

Impossible est, ait Parkhurstus, hominem christianum narrationem legere ex quâ quedam excerpta transcriptis, quin de eo cogitet, quod desideratus omnium genium erat; de homine cujus nomen virga aut ramus erat; qui patrem in terris non habuit, sed è eculo venit, qui omnia nostra mala sanatur venit, et postquam divino consilio succisus fuit, linteо involutus est, et in monumento positus, proper nostram salutem! Addere non vereor, ille prosecutur, viscum exteris Celtico gentium emblemata fuisse, ut et, exempli gratiâ, antiquis Italie incolis. Aureus ramus de quo tam fusi loquunt Virgilii in sexto *Æneidis* libro, et quo deficiente nemo ab inferis regionibus redire possit, ad viscum alludere videtur, ut ipse planè intimat, illum hunc plantæ comparando. Conf. lin. 126, cum lin. 205, etc.

Ex Hebr. 4, 12, quod est *asel*, quercus, deduci potest, si fides Parkhursto, famosi nomen *asyl* apertum à Romulo inter duo quercum nemora Rome (1).

ARIES.

Pulcherrima est arbor hæc et semper virescens. Osee, 14, 8, cuius aliæ proceritas et dense frondes volucribus celi habitaculum, Ps. 114, 17, et communissimum defatigato viatori umbraeculo sumptuosa suppeditabat, 4 Reg. 19, 25; 18, 15; Ezech. 21, 8. Ligno hoc antiquissimo utebantur in perficiendis sumptuosorum aedificiorum internis partibus, 3 Reg. 6, 15, 54, 2 Paral. 5; Cant. 4, 17; et eam in confectiis navibus, Ezech. 27, 3. Dicitur in 2 Reg. 6, 5: *Davida et annis Israel luculent coram Domino in omni genere instrumentorum factorum ex ligno abiit* (2), etc. D. Taylor pronus est ad putandum vocem *berosinus* hoc in loco aliquod potius musicæ instrumentum exprimeri quam lignum quo conficiabatur, sed consuetâ ingenitata lumen exceptum ex historiæ musicæ doctrinis Burney locum citat: *Hæc ligni species naturâ tam mollis et arte tam sonora, à veteribus anteposta fuisse videtur non minùs ac à modernis omni ali species ad musicorum instrumentorum*, et præseruit ventris instrumenti, ex quo præcipue tonus dependet, confectionem. Cithara, testudinis, clavicini et violinis ventres in præsentibus usibus constanter elicit ligno conficiuntur (3).

POPULUS.

Arbor ista, de quâ tantum agitur in Gen. 30, 37, et Osee 4, 13, nomine suum *lebnach* habere censetur.

(1) *Hebr. Lex.*, sub voce.

(2) Vulgata vero: *In omnibus agnis fabrefactis*.

(3) *Scriptura illustr.*, ordinatio, p. 29.

foliorum, corticis et ligni albo colore. Uroque in loco illud interpretatur *Vulgata populum*; in posteriori Septuaginta et Aquila illud vertunt *album*, id est, *populum*. Sic Virgilius:

.... *Hic candida populus antro
Imminet.* (Eclog. 9.)

SALIX

*Salix, qua juxta fluminis ripam incurvatur,
Et totam suam vitam è torrente juxta fluente ebit,
Vicissim vitam hanc in commodum datoris expendit,
Flumenque contra celi astum umbra protegit.*

(EDEMOS.)

Vulgaris est arbor salix in locis palustribus venient, Lev. 25, 40; Ps. 150, 2; Is. 44, 4, foliisque habens olivæ simile. Extra omnem est dubium, ait D. Taylor, vocem *orebin* significare saeves; in hoc omnes convenienter interpres. *Salix pluratrix* Orientalium regionum nata est. Ingentem proceritatem obtinet, nec gratori in latus fluminis margine arbor stare potest. Ramuscus eius in conficiendis canistris magnopere utitur.

SINAPIS.

Data a Domino nostro sinapis descriptio apud Matth. 13, 31, 32, et similia loca, multas speculations et conjecturas inter doctos viros movit. Verba ejus haec sunt: *Grana sinapis, quod accipiens homo seminavit in agro suo; quod minimum quidem est omnibus seminibus; cum autem creverat, magis ex omnibus oleribus, et fit arbor, ita ut volucres celi veniant, et habitent in ramis ejus.* Ut ratio daretur de differentia existenti inter hanc descriptionem et sinapis nigra, seu vulgaris sinapis characterem, suppositum fuit eam in felicioribus Orientis climatis longe dimensionibus et vi superare illam que in istis frigidioribus regionibus inventur. Locum ex Talmud citat Lightfoot, in quo sinapis dicitur ramos satis latos habuisse, ut tentorium congeretur, et Scheuchzer describit representantque plantæ hujus speciem, pluribus pedibus altam, que arboris similitudinem refert.

Ad stabilendum hanc conjecturam animadvertis doctor Clarke: cum terra quedam magis quam alite luxurient, et costum sit calidus, planta eadem amplitudinis perfectionemque obtinet longè majorem quam in solo pauperiore frigidiore posset. Refert Herodotus se in regione Babylonis frumentum hordeumque vidisse que calamus quatuor digitorum amplitudinis ferent, ibique milium et sesamum incredibilem amplitudinem obtinere. Asserit doctor se in una ex Normannia insulis communim brassicarum agrum vidisse, quarum queque septem ad novem pedes citra erat, unam que in amici eujusdam horto, que juxta malum creverat, eti loci latitudi 48° 18' septent. tantum esset, et quindecim pedibus alta erat. Hec et multa alia, que affiri possunt, juxta doctoris Clarke sensum, possibile esse confirmant quod Dominus noster de sinapi dicit, quantumvis incredibilia hec videri possint iis qui septentrionalium tantum

regionum et frigidorum climatum productionibus assueti sunt (1).

Insignia haec sunt profecto specimen ingentis discriminis quod inter ejusdem specie productiones existit variis in regionibus et climatis; earum tamen distinctivus character idem remanet, dum è contra relatione in Domini nostri parabola, adeo essentialiter differentiam implicat, ut herbaea planta in arborē transeat, et ita identitatem characteris destruat.

Ad removendas igitur has difficultates, D. Frost, vir propter sua in botanicā scientiā inventa commendatissimus, opus edidit, in quo contendit novi Testamenti sinapis non designare aliquam speciem generis, quod nun *sinapi* designamus; sed quamdam *phytolacce* speciem. Quedam libri ejus excerpta transcribere libet, lectorumque suam ipsum sententiam de idonea ejus rationem ad pervincendum vi ferre si nemus.

Plante herbae semen, talis est enim sinapis nigra, seu vulgare sinapi, arborē producere non potest; et quantumcumque altitudinis et ambitus gradum obtineat vulgaris sinapis stipes, ita tamen fieri non potest, ut volucres celi habitent in ramis ejus, etiam, quod nunquam visum est, ead ad octo pedum altitudinem attingere concederet.

Granum sinapis non est minimum ex omnibus seminibus, ut implicat parabola: namque *digitalis purpurea* et *nicotiana tabacum* semina infinitè minora sunt: herbaceæ sunt plantæ non minus ac sinapis nigra; et concessò aliquantisper quod vulgaris sinapis semen intentum fuerit, superius allate rationes parabolæ validitatem destruerent. Hanc discrepantiam amorentem est referendo ad *sinapem erucoidem* seu *sinapi arbusculam*, sed hujus quoque minimum non est semen, et, posito quidem, argumenti gratia, arbuscula hec soli celique luxurie, majorem altitudinem ambientaque obtineat latèque ramos expandat, semini volumen idem semper remanebit, vocisque *minimum ex omnibus seminibus* ei tribui non poterat.

Inter alia que de amplitudine quam sinapis obtinere aliquando potest statuta, quandam notat D. Frost scriptorem qui fatetur se unam sinapis adeo latam vidisse, ut ingens arbuscula facta sit, altioreque assimilis quemq; vidisset homine, hanc arbusculam ex semine ex crescere. Hoc noster ille auctor liberter verum esse concepit, sed minimè rem credo ipsi videtur, quia annualis planta, qualis est sinapis nigra, ne arbuscula quidem, multò minus arbor fieri potest.

Postquam igitur probare conatus est granum sinapis novi Testimenti oriri non posse ex sinapi nigra, aliisque hujus generis speciebus, D. Frost statim pergit ad ostendendum identitatem qua inter kokkon sinapem existit et *phytolaccam dodecadram*, quam *zevôdô-phys* Scriptura esse putat. *Phytolaccam dodecadram* in Palestina abundat (2); semen habet ex omnibus arboribus laurus.

(1) Comment. in loco.

(2) *Phytolacea deducitur ex phyt., planta, et lacea*

minimum, tantaque et majorem etiam altitudinem quantum illa alia in regione suâ nativâ obtinet.

Vulgaris sinapis ad culinares simil et medibiles usus adhibetur; idèo sunt multæ *phytolacce* species. Nonnihil mirum videatur posteriori acrimoniam Linneum induisse ad ponendum genus istud in naturali *piperriarum* ordine, dum è contra de Jussieu illud ad *artiplicis* familiam referret, qua profecto edibiles acresque ejus proprieates præ se fert. Septentrionales Americæ *phytolaccam dodecadram* (in horis nostris vulgo notam sub nomine Americani *poke-weed*, sylvestrem sinapem vocant. Murray, in suo *Apparatu medico*, longam prosecutus narrationem exquisitum juniorum succorculorum qualitatuum; animadvertis verò, ubi maturi facti sint, impunè comedì non posse. Linneus, in sua materia medica, ad eadem relationem dicit. Quod edì possit, ex verbo Graeco *τάκχος*, deduci potest, quod occurrit Matth. 15, 32; et Marc. 4, 32.

Semen sinapis exterior ut stimulans, in modum sinapis applicatur, et *phytolacce* dodecadrae folia in exteriore canceraticis tumoribus admitionem adhibetur.

De acribus *phytolacce* dodecadrae qualitatibus dubium moveri nequit, ita ut maxima occurra analogia inter generalis sinapis et *phytolacce* effectus et proprietas. Insper, quartum ultimum chymicum elementum, nitrogenum, inesse asserunt in *phytolacce* cuiusdam speciei semine. Nitrogenum inesse tantum dicebatur in planis ad naturales *cruciate* et *fungi* ordinis pertinentibus, quorum in primo commune sinapi, sinapis nigra, collocatur.

Deinde sum D. Frost resumit argumentum ostendendo *phytolaccam dodecadram* arborē esse de qua in Evangelio agitur, his rationibus. Quia una est ex maximis arboribus regioni, in qua facta est observatione, indigenis; quia semen habet ex omnibus arboribus in hac regione minimum; quia eo ut culinari vegetali et medibili stimulo utatur, quod idem de vulgaris sinapi est; quia species una ejusdem generis notissima est in Federatis Provinciis Americae, sub nomine *sylestris sinapis*; quia ultima chymica elementa sinapis nigrae seminis cadent sunt ac *phytolacce* dodecadrae.

In conclusione genericos amborum vegetalium characteres addit auctor proper quo, botanicè loquendo, distinctæ esse familie videantur.

CAPUT IV.

DUBLE PLANTE ET ARBORES.

LARUS.

Arbor ista occursit tantummodo in Ps. 56, 35, 56: *Vidi impium in magna potentia sequi latè spargere, sicut larum virentem* (1). *Transi tamen, et ecce non erat; ita vel lac,* gummis resinosis exsudans humor, rubro colore.

(1) Locis isto in Vulgata alter vertitur, et presertim loco *lauri virantis*, quæ significatio Hebraici textus esse videtur. Vulgata habet *cedros Libani*. Vide *Carus compl. Script. sacrae*, vol. 15, col. 544.

quaevi eum, sed inventi non potuit. Sed vox originalis *azrech* significat tantum nativam arborē, id est, arborē que in suo solo nativo crescit, nullam passa transplantationem; et idèo spargit se latè et luxuriant. Ea est ad minus opinio Aben-Ezra, Iarchi, Kimchi, S. Hieronymi, Parkhursti, Taylor et aliorum clarorum criticorum.

PINUS.

Tribus in locis Biblia nostris occursit hæc arbor, sed modus quo introductur nullum nobis medium suppeditat ascerendi utrum sit accurata vocis originalis translatio. Primum locus est in Nehem. 8, 15, ubi statuor pini ramos adhibendos esse ad erectionem tabernaculorum in festo Tabernaculorum. Voces *otsheben* litteraliter significant *arbores pinguedinis*, sive que gummosum vel resinosam arborum speciem, quem suci superabundant exsudant, exprimere videntur. Septuaginta legunt *cypressum*, et Scheuchzer ait *cypressum à Turcis vocari zemim*. D. Taylor anteponit totam speciem dictam *gelsimum*, proper vires ejus frondes, fragrantiam et flores que magni habent. Vox *gelsimum*, inquit ille, et turcarum *jasmin* validi similes sunt *shemem* textis Hebreici in hoc loco. Persa quoque vocant hanc plantam *simen* et *synsyk* (4).

In Isa. 41, 19, et 60, 15, vox *thered* est, arborum ita vocatur, ait Parkhurst, propter ligni sui flexibilitatem, vel elasticitatem. Lutherus ulnum esse putavit; nil impedit tamen quin vox *pinus* retinetur, que, ut ex D. La Roche discimus, in Syria inventa (2).

SETIM.

Arbor illa tantum occursit in Is. 41, 19, sed de ligno ab ipsa prædicto agitur pluribus in locis veteris Testamenti. Quā sit difficile setim ad unam campanum arborē referre senserunt omnes interpres, ut evidenter patet ex eo quod plurimi nomen Hebraicum retinuerint, aliò verò variis modis reddiderint. Doctor Shaw, D. Parkhurst et D. Taylor *setim* eamdem esse sursum ac *acanthum*, aut *acaciam veram*, que est arbor moro amplitudine ferè par, flavescentes, siliquasque, lupinæ similes. Ea quoque Arabicum gummum proferit. Certos nos faciunt Prosper Alpinus et Belon eam in Ægypto abundantem nasci, in locis à mari remotis, in montibus Sinai, juxta mare Rubrum, circa Suez, et in solitudinibus; eorumque narratio à Shaw et Burckhardt confirmatur. Arboris hujus cortex subcinereo nigro colore est, lignum pallide flavescent, folia lenti similes, plurime que simul eidem ranorum parti inherent. Spiculae horrent rami, que secèduntur, frondesque ejus arctissimæ (5).

Arca foederis, Ex. 24, 10; mensa panum propositi, vers. 23; vectes et tabule tabernaculi, cap. 26, 26, 32, 37; altare holocaustorum, cap. 27, 4;

(1) *Exposit. Index*, p. 124.

(2) *Descriptio Syriae*, p. 160.

(3) Burckhardt, *Iitin. in Syriam*, etc., p. 477.